

Kanadas strategier för ökad konkurrenskraft

Är lönnlövet på väg att vissna?

Magnus Härviden

Regleringsbrevsuppdrag nr 8, 2007

Dnr 1-010-2007/0028

ITPS, Institutet för tillväxtpolitiska studier

Studentplan 3, 831 40 Östersund

Telefon 063 16 66 00

Telefax 063 16 66 01

E-post info@itps.se

www.itps.se

ISSN 1652-0483

[Click here and type printer], [Click here and type place and year]

För ytterligare information kontakta Magnus Härviden

Telefon +1 202 536 1586

E-post magnus.harviden@itps.se

Innehåll

Sammanfattning.....	5
1 Inledning – fakta om Kanada.....	7
1.1 Geografi, naturtillgångar och industri.....	7
1.2 Historia.....	7
1.3 Statsskick	7
1.4 Demografi och språk.....	9
1.5 Den aktuella politiska situationen.....	9
1.5.1 Inrikespolitik.....	9
1.5.2 Utrikespolitik	10
1.6 Ekonomisk utveckling.....	11
1.7 Internationella jämförelser.....	13
2 Regeringens övergripande prioriteringar.....	14
2.1 Ett stolt och suveränt Kanada	14
2.2 En stark federation	14
2.3 Ett blomstrande och framgångsrikt Kanada.....	15
2.4 Ett säkert och tryggt Kanada.....	15
2.5 En hälsosam miljö	15
3 Regeringens strategi för ökad konkurrenskraft.....	17
3.1 En central strategi – <i>Advantage Canada</i>	17
3.2 Fem kanadensiska komparativa fördelar – ” <i>advantages</i> ”.....	17
3.3 Fyra kärnprinciper	17
4 Konkreta åtgärder och insatser	20
4.1 Åtgärder inom skatter.....	20
4.2 Åtgärder inom finanser	21
4.3 Åtgärder inom företagande	21
4.4 Åtgärder inom forskning och utbildning	22
4.5 Åtgärder inom infrastruktur.....	22
5 Utvärdering och rådgivande organ.....	24
5.1 Competition Policy Review Panel	24
5.1.1 Rådets organisation och uppdrag	24
5.1.2 Arbetsätt.....	25
5.1.3 Arbetsområden	25
5.2 The Science, Technology and Innovation Council	26
5.3 Årlig intern utvärdering av regeringens bidrag.....	26
6 Slutsatser.....	27
Referenser.....	29

Sammanfattning

Kanada är ett av världens rikaste länder, med en stark ekonomi framburen både av råvarubaserad och av högteknologisk industri. Landet, världens till ytan näst största, är en federation med tio provinser med stort självbestämmande samt tre territorier. Närheten till USA präglar både inrikes- och utrikespolitiken och dominerar handelspolitiken.

Kanada har haft en stabil tillväxt kring tre procent under de senaste åren och ekonomin är idag stark med en historiskt sett låg arbetslöshet. Trots de just nu goda tiderna står Kanada inför ett antal utmaningar i form av en trög inre marknad med för dålig konkurrens samt handelshinder mellan provinserna, ökande sjukvårdskostnader, alltför få studenter i högre utbildning, social misär bland delar av ursprungsbefolkningen med mera. Ett av de allvarligaste hoten mot landets långsiktiga välbefinnande och konkurrenskraft är ett växande produktivitetsskillnad gentemot USA, vilket kan bli förödande vid en konjunkturedgång.

Efter många år av liberalt styre lyckades år 2006 en konservativ minoritetsregering under premiärminister Stephen Harper ta över makten genom att lägga sig mer i mitten och därmed locka över många väljare från vänstersidan. Den nya regeringen är mer Bushvänlig, marknadstillvänd och mer fokuserad på inrikesfrågor än den tidigare, men har också i snabb takt genomfört uppskattade reformer med bland annat skattesänkningar och väntetidsgaranti i vården.

Den nya regeringen har också tagit fram nya strategier för forskning, innovation, tillväxt och konkurrenskraft. Övergripande är inriktningen mer fokuserad på att skapa ekonomisk tillväxt genom ökad konkurrenskraft och kommersialisering. För att öka landets konkurrenskraft, och därmed skapa fler och mer högavlönade arbetstillfällen och ekonomiskt välbefinnande, har regeringen lanserat en långsiktig strategisk ekonomisk plan, Advantage Canada. Den identifierar fem områden med kanadensiska komparativa fördelar som prioriteras i regeringens satsningar för att stärka landets konkurrenskraft.

1. **skatter** – skatterna ska sänkas för alla invånare och den lägsta bolagsbeskattningen inom G7-gruppen ska etableras för att frigöra kapital till investeringar
2. **finansiering** – statsskulden ska avbetalas varje år för att helt elimineras till år 2021, och insparade räntekostnader ska överföras direkt till skattebetalarna
3. **företagande** – den administrativa bördan ska minskas, regelverken förenklas och den inhemska konkurrensen ökas för att göra företagen mer effektiva och konkurrenskraftiga på den globala marknaden
4. **forskning och utbildning** – Kanada ska ha den bäst utbildade, kompetenta och anpassningsbara arbetskraften i världen
5. **infrastruktur** – den moderna infrastruktur som behövs för ett effektivt flöde av varor, tjänster och människor samt för att utveckla handel och välbefinnande ska byggas ut

Alla program och initiativ ska utgå från någon eller några av de kärnprinciper som styr regeringens policyarbete:

1. **En fokuserad offentlig sektor och regering:** Regeringen ska fokusera på uppgifter inom sin kärnkompetens och ansvarsfullt använda skattemedlen

2. **Skapa nya möjligheter och val för medborgarna:** Regeringen ska underlätta för människor att nå sina mål
3. **Investera i hållbar tillväxt:** regeringen ska söka samarbeten med provinser och näringsliv i strategiska områden som forskning, miljövärd och modern infrastruktur
4. **Få företagen att växa och lyckas:** skapa rätt förutsättningar för tillväxt

Konkurrenskraftsstrategin är i sin tur en del av regeringens övergripande målsättning och prioriteringar som bland annat omfattar miljö, sjukvård, nationell sammanhållning, trygg närmiljö och en arktisk strategi för att hävda Kanadas intressen. Industridepartementet och finansdepartementet leder de flesta av de konkreta initiativ som skapas ur konkurrenskraftsstrategin. Särskilda delstrategier, med utgångspunkt i Advantage Canada, har tagits fram för vissa politiska områden som finanspolitik och forskning och teknik.

I budgeten 2007 finansieras och därmed konkretiseras de program som valts ut inom de styrkeområden som definieras i konkurrenskraftsstrategin. Bland satsningarna märks program för att locka högutbildad arbetskraft till landet och en immigrationspolitik inriktad på att motverka den snabba föråldringen av befolkningen; en betydande upprustning i infrastruktur som ska underlätta handelsutbyte med de viktigaste framtida handelsnationerna i Asien och USA i form av nya broar, hamnar, järnvägar och vägar; en satsning på fort- och utbildning; skattesänkningar för att uppmuntra arbetslinjen och investeringar; sänkning av statsskulden med målet att helt eliminera den år 2021 samt en minskning av redovisnings- och pappersbördan för företag.

Regeringen inrättade i juli 2007 ett råd, *Competition Policy Review Panel*, som har uppgift att till juni 2008 ta fram rekommendationer med det övergripande målet att stärka landets konkurrenskraft och skapa fler jobb i Kanada.

Ett permanent råd, *Science, Technology and Innovation Council*, som bildades i juni 2007 efter sammanslagning av tre tidigare vetenskapliga råd, ska ge evidensbaserade rekommendationer till regeringen kring hur forskning och teknikutveckling kan stärka Kanadas konkurrenskraft och förbättra livskvaliteten för landets invånare.

1 Inledning – fakta om Kanada

I denna rapport beskrivs Kanadas konkurrenskraftsstrategier, politiska prioriteringar och åtgärder. Kanada är en federation, med provinser som innehar ett stort mått av självstyre. Rapporten belyser initiativ och program främst på den federala nivån, med en del exempel från några regionala initiativ i provinserna.

1.1 Geografi, naturtillgångar och industri

Kanada är världens till ytan näst största land med sina nära tio miljoner km, mer än tjugo gånger större än Sverige. Landet har 32 miljoner invånare, vilket därmed gör det till ett av världens mest glesbefolkade länder med drygt tre invånare per kvadratkilometer. Ungefär 80 procent av invånarna lever i en smal remsa längs gränsen mot USA (vilket för övrigt är världens längsta landgräns mellan två länder), varför stora delar av landet i det närmaste är obebodda. Landet gränsar i övrigt till Atlanten i öster, Stilla Havet i väster och Norra Ishavet i norr, och landets motto är också *A Mari Usque Ad Mare*, ("från hav till hav"). Från östra Kanada är det längre till Vancouver i västra Kanada än till London på andra sidan Atlanten.

Landet innehar stora naturtillgångar, och är en nettoexportör av energi genom betydande reserver av fossila bränslen, väl utbyggd vattenenergi och kärnkraft. Kanada är ett av världens rikaste länder med hög levnadsstandard, ett utbyggt välfärdssystem med offentlig hälsovård, och en stark industri som från att ha byggt på råvarutillgångar i gruv- och skogsindustri idag också har framstående företag i högteknologiska branscher¹.

1.2 Historia

Ursprungsbefolkningen (indianer och inuiter, i Kanada kallade *First Nations*) har sedan cirka 10 000 år funnits i det som idag är Kanada. På 1400-talet och 1500-talet landsteg brittiska och franska upptäcktsresande utan att göra anspråk på landet. De första permanenta europeiska bosättningarna var fransmän som år 1604 etablerade sig i nuvarande Nova Scotia, och 1608 grundade de vad som skulle bli staden Québec. Britterna slog sig ner runt Hudson Bay, och det bildades både franska och brittiska kolonier med påföljande kamp om makten om Nordamerika. Efter många års stridigheter hade Frankrike förlorat alla sina kolonier till britterna genom ett fördrag i Paris år 1763. År 1867 antog det brittiska parlamentet en lag, British North America Act, som skapade en federation av ett antal provinser. Ett eget parlament med två kamrar, senaten och underhuset, inrättades i Ottawa. År 1931 fick Kanada genom Westminsterstatuterna status som egen suverän stat och när Newfoundland och Labrador gick med i federationen år 1949 hade landet fått sina nuvarande gränser. Först 1982 gav det brittiska parlamentet upp sin beslutandemakt över den kanadensiska konstitutionen. Att notera är dock att provinsen Québec inte skrivit under den kanadensiska konstitutionen och därmed formellt aldrig godkänt den.

1.3 Statsskick

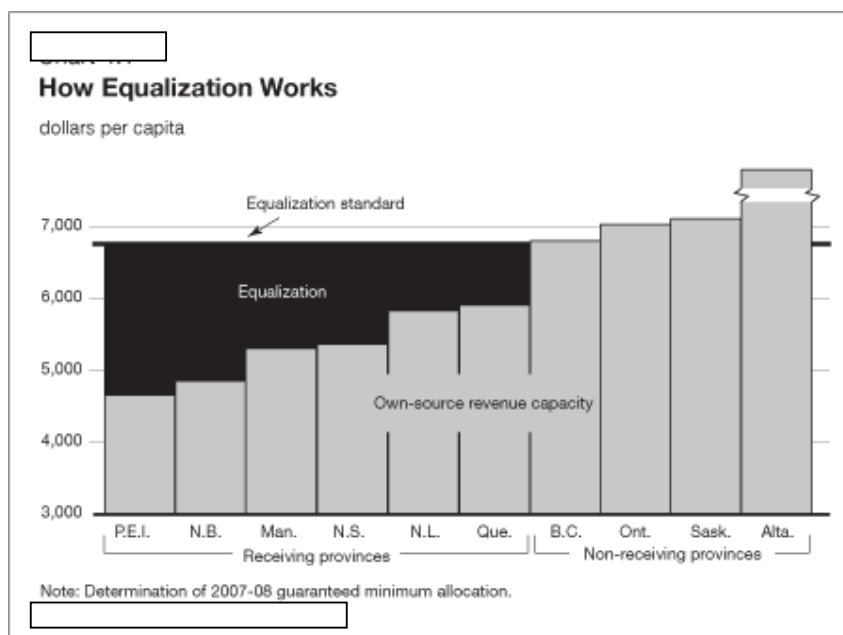
Kanada är idag en parlamentarisk demokrati och konstitutionell monarki inom det Brittiska Samväldet, med Storbritanniens drottning Elizabeth II som statschef. Hon representeras i Kanada av generalguvernören, som de facto är statschef med huvudsakligen representativa

¹ Den i Nordamerika extremt spridda handdatoren *Blackberry* (så vanbildande att den allmänt kallas *Crackberry*) utvecklas och tillverkas av *Research in Motion* i *Waterloo, Ontario*

uppgifter. Generalguvernören, för närvarande Michaëlle Jean, utnämns av Storbritanniens statschef på rekommendation av Kanadas premiärminister.

Kanada har en långtgående federativ struktur, bestående av tio provinser och tre territorier. Dessa har egna enkammarparlament liknande det federala underhuset, egna provinsiella flaggor, och ett starkt självstyre med egna premiärministrar. Den brittiska monarken representeras i provinserna av en viceguvernör, som liksom generalguvernören tillsätts på rekommendation av Kanadas premiärminister som i sin tur oftast rådslår med provinsregeringarna först. Allt ansvar som uttryckligen inte enligt grundlagen är federala åtaganden, som försvaret och utrikespolitiken, vilar på provinsregeringarna. Det innebär att utbildningspolitiken, sjukvård, hantering av naturresurser med mera är provinsernas ansvar. De tre territorierna har mer begränsat självstyre. Ett utjämningsystem², som varit i kraft sedan 1957 och sedan 1982 är inskrivet i konstitutionen, kanaliserar federala medel från de rikaste provinserna till övriga provinser i syfte att ge alla invånare tillgång till jämförbara samhällstjänster.

Bild 1 Utjämningsystemet mellan Kanadas provinser

Källa : Department of Finance, Canada

Två gånger, 1980 och 1995, har Québec genomfört folkomröstningar för självständighet men utan att självständighetsivrarna lyckats få tillräckligt antal röster. I ett utslag i Kanadas Högsta Domstol 1997 beslutades att ett ensidigt utträde inte skulle vara författningsenligt.

² Equalization Program, se <http://www.fin.gc.ca/FEDPROV/eqpe.html>

1.4 Demografi och språk

En stor del, drygt 20 procent, av befolkningen är född utomlands. Invandringen har alltid varit stor till Kanada, och från att den tidigare huvudsakligen kommit från Europa är det idag en allt större del som kommer från Asien, Karibien och Latinamerika. Kanada tar emot en kvarts miljon invandrare per år, och har en politik som syftar till att attrahera personer med efterfrågade kunskaper. Integrationen av de nyanlända har hittills varit relativt framgångsrik jämfört med många andra västländer, och attityden till invandrare är mestadels positiv då dessa ses som ett välbehövligt tillskott för fortsatt tillväxt och välstånd, då befolkningen annars är åldrande och knappt ökande.

Ungefär en fjärdedel av befolkningen är fransktalande och franskan, som är officiellt språk jämte engelskan (i Québec är det enbart franskan), talas framförallt i Québec men också i New Brunswick, Nova Scotia och Manitoba. I territorierna Nunavut och Northwest Territories har även språket *inuktitut*, som talas av inuiterna, status som officiellt språk. Inuiterna kallas tillsammans med övriga folkslag från ursprungsbefolkningen för *First Nations*, och är överrepresenterade i statistik över alkoholism, kriminalitet och arbetslöshet. För många kanadensare är en förbättring av ursprungsbefolkningens situation en av de absolut viktigaste politiska frågorna.

1.5 Den aktuella politiska situationen

1.5.1 Inrikespolitik

Sedan valet 2006 styrs Kanada av en konservativ minoritetsregering under ledning av premiärminister Stephen Harper. Tidigare regeringsparti *the Liberal Party* hade då haft makten obrutet sedan 1993 och suttit i regeringsställning i över fyrtio år sedan andra världskriget. Efter millennieskiftet gick dock liberalerna kraftigt tillbaka. År 2004 förlorade de sin majoritetsställning och tvingades bilda minoritetsregering. Som orsaker till raset anges interna splittringar, svagt ledarskap och utbredd känsla av liknöjdhet hos regeringspartiet efter för många år vid makten. Den direkta orsaken var dock sannolikt den s.k. sponsringsskandalen, i vilken liberalerna under våren 2004 avslöjades med att ha manipulerat fakta i en skattefinansierad informationskampanj i samband med folkomröstningen om självständighet i Quebec 1995.

I samband med liberalernas försvagning gick de konservativa oppositionsledarna för de två partierna *the Progressive Conservative Party* och *Canadian Alliance* ihop till ett parti, som gavs namnet *the Conservative Party*. Detta nya parti lämnade platsen på den yttre politiska högerkanten för att närma sig mitten och attraherade från sin nya position ett antal nya väljargrupper vilket starkt bidrog till valsegern.

Premiärminister Stephen Harpers första år vid makten uppfattas allmänt som relativt framgångsrikt. De uttalade mål som Harper anförde i valkampanjen siktade på att angripa flera problem i samhällsstrukturen där den förra regeringen uppfattades som alltför val- eller slapphänt. Det rörde bland annat krafttag mot den stigande kriminaliteten, införandet av vårdnadsbidrag för barnfamiljer, sänkt moms och lägre skattetryck samt väntetidsgaranti i sjukvården. Åtgärder har också redan genomförts på dessa områden, förutom för det sista som kräver lagändringar i provinserna.

Däremot har regeringen fått utstå mycket kritik för sin något nonchalanta hållning i miljöfrågorna och eftersom klimatfrågorna engagerar kanadensarna har regeringen tvingats aktivera sig mer. Vid de senaste toppmötena med EU och G8-länderna har regeringen också visat lite mer intresse för internationella klimatsamarbeten.

En fråga som ständigt brukar återkomma är Québecs självständighetssträvan, men denna har dämpats något den senaste tiden efter en livlig debatt i samband med valet 2006. Premiärminister Harper bidrog till det genom att i ett tal i december 2006 lägga fram ett resolutionsutkast i underhuset vilket erkände Québec som en egen nation, men inom ett förenat Kanada. Förslaget antogs med stor majoritet och även om det egentligen inte förändrar Québecs ställning inom federationen så ebbade rösterna för en ny självständighetsomröstning ut.

Historiskt sett har hälso- och sjukvården varit den viktigaste inrikespolitiska frågan. Det finns en stor nationell enighet om att driva en offentligt finansierad sjukvård, men däremot råder stort missnöje med de långa väntetiderna och de ökande kostnaderna. Detta är dock ett område där den nya regeringen gjort snabba förändringar, exempelvis införandet av en väntetidsgaranti som har blivit väl mottagen.

Av tradition brukar inte kanadensiska minoritetsregeringar sitta kvar hela mandatperioden ut och därför hade många politiska bedömare räknat med att premiärminister Harper skulle behöva be generalguvernören kalla till nyval under 2007. Hittills har dock ingen misstroendeförklaring kommit in trots missnöje från oppositionen över framlagd budget och miljöpolitik.

1.5.2 Utrikespolitik

Relationen till grannen USA dominerar utrikespolitiken och den påverkar också i allt väsentligt den inhemska politiken. Till exempel börjar regeringens budgetöversikt med ett kapitel om USA:s förväntade ekonomiska utveckling, innan kapitlet om Kanadas prognos kommer³. Över 80 procent av Kanadas export går till USA och USA:s andel av den kanadensiska importen är cirka två tredjedelar. Den nya regeringen har vinnlagt sig om en bra relation med USA:s president George Bush, som annars framstår som den minst populära presidenten någonsin bland kanadensarna⁴. Oavsett regeringsparti är de operativa samarbetena med USA omfattande. Sedan terroristattacker den 11 september 2001 har Kanada inom flera frågor närmat sig den amerikanska politiken med hårdare antiterroristlagstiftning, stramare flyktingpolitik och skärpta gränskontroller. Länderna har sedan 1989 ett frihandelsavtal, FTA (Free Trade Agreement), vilket år 1994 utvidgades med Mexiko i NAFTA (North American FTA).

Det ska också sägas att relationen till ”moderlandet” Storbritannien är mycket omhuldad med stora ömsesidiga utbyten, inte minst förståeligt då länderna faktiskt har ett gemensamt statsöverhuvud.

En av de mest brännande utrikespolitiska frågorna i Kanada är engagemanget i Afghanistan. Oppositionen, som menar att förlusterna blivit för stora och att trupperna är mer inblandade i strid än i landets uppbyggnad, vill helst att Kanada drar tillbaka sina trupper då nuvarande åtagande går ut 2009. Regeringen har däremot förklarat att de vill förlänga närvaron till år 2011.

I utrikespolitiken finns nu också en uttalad prioritering av arktiska frågor, dels vad gäller ursprungsbefolkningens villkor och den arktiska miljön, dels också för att hävda kanadensiska intressen och anspråk (bland annat gör Kanada sedan 1925 anspråk på hela området upp till Nordpolen mellan 60 och 141 grader väst, detta krav har inte erkänts av

³ Se <http://www.budget.gc.ca/2007/pdf/bp2007e.pdf> sid 3 innehållsförteckning

⁴ UD:s landrapport, se <http://www.regeringen.se/content/1/c6/01/39/50/ef6d61e.pdf>

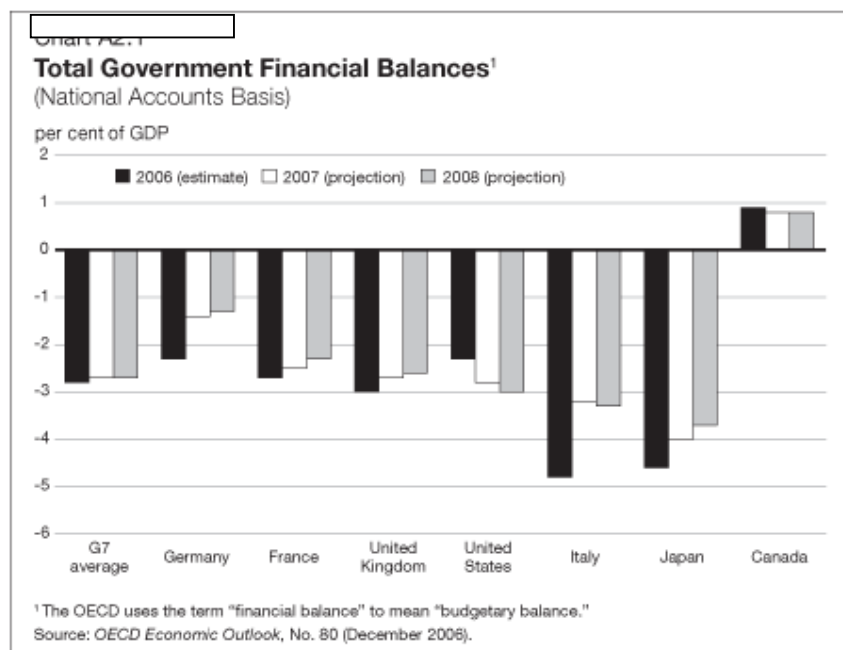
andra länder⁵). Detta har aktualiserats av andra nationers återupptagna ansträngningar att muta in sina anspråk, särskilt Ryssland.

Traditionellt har Kanada varit mycket aktivt i internationella samarbetsorgan som WTO, FN, Världsbanken, NATO och liknande, och det fortsätter även om den nya regeringen har visat tendenser till ett något svalare intresse för detta än tidigare regeringar. "Medlemskapet" i G7-gruppen får dock ofta referenser, till exempel är jämförelserna i material som statliga organisationer som Invest in Canada tar fram mestadels gentemot de övriga G7-länderna⁶.

1.6 Ekonomisk utveckling

Det kanadensiska samhället är i delar lika USA:s marknadsorienterade ekonomi. Under 1900-talet skedde en snabb omvandling från ett jordbrukssamhälle till ett råvarubaserat industrisamhälle med stor gruv- och skogsindustri och en betydande tillverkningsindustri. På senare år har även en högteknologisk industri byggts upp.

Bild 2 Jämförelse av statsfinanserna med övriga G7-länder

Kanada har idag en av världens högsta levnadsstandarder, och har åtnjutit en relativt stabil ekonomisk tillväxt under de senaste åren. De senaste årens prisstegringar på olika råvaror, främst olja och gas, har inverkat positivt på landet som är världens femte största energiproducent (främst olja, gas och vattenkraft) och en nettoexportör av energi. Jämfört med de övriga G7-länderna har Kanada på några år gått från att ha näst högsta statskulden till den lägsta på drygt tio år, och sedan 1997-98 har statsfinanserna givit ett överskott varje år.

⁵ Wikipedia, se <http://sv.wikipedia.org/wiki/Kanada>

⁶ Se till exempel http://www.investincanada.gc.ca/en/1788/Canada_at_a_Glance.html#eco

Tillväxten är dock ojämnt fördelad mellan provinserna och de råvarubaserade ekonomierna väster om Ontario visar upp en starkare ökning än atlantkustsprovinserna. De höga oljepriserna har bland annat gynnat Alberta som näst efter Saudiarabien innehar de största oljereserverna i världen, bundna i så kallad oljesand som med nuvarande prisläge är lönsamt att exploatera. Detta har resulterat i en årlig tillväxt om sju procent, vilket är väsentligt högre än i övriga provinser. Ontario och Québec, de tyngsta provinserna ekonomiskt sett och normalt Kanadas tillväxtmotorer, har under samma tid endast vuxit med knappt två procent årligen.

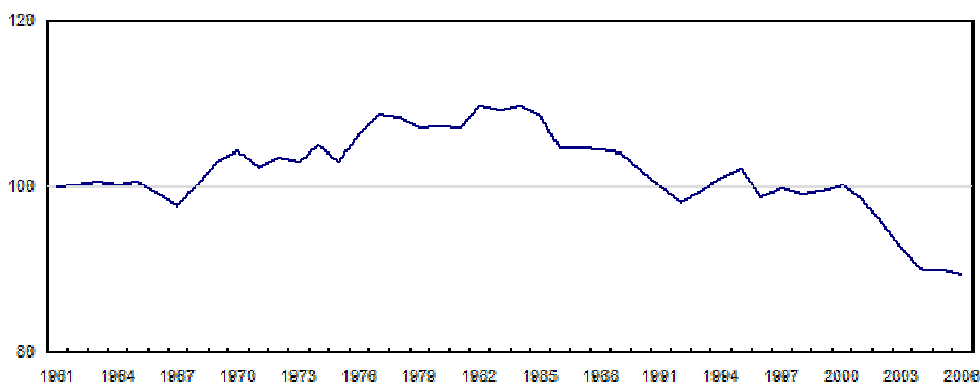
Arbetslösheten har också sjunkit och var 2007 ner mot sex procent, en historiskt låg siffra för Kanada. Även här finns dock kraftiga variationer, och i vissa fall som i Newfoundland är arbetslösheten mycket hög (14 procent).

Den kanadensiska dollarn har på tre år stigit med cirka 25 procent gentemot den amerikanska dollarn. Den starka valutan har inneburit hårdare konkurrens för framförallt tillverkningsindustrin i utlandet, men samtidigt har importen blivit billigare. Trots apprecieringen av valutan har varuexporten stigit under perioden 2003-2006.

Många varningsröster hörs dock⁷ för att Kanada trots alla goda förutsättningar står inför betydande svårigheter – en åldrande befolkningssammansättning, nya aktörer och konkurrenter i den globala ekonomin, och kanske mest alarmerande – ett ständigt ökande produktivitetsskott gentemot den största handelspartnern USA, vilket relativt sett försämrar kanadensarnas konkurrenskraft, levnadsstandard och utvecklingsmöjligheter (se bild 2). Produktiviteten, mätt som BNP per sysselsatt, uppgick år 2006 till 81,4 procent av den amerikanska⁸ från att så sent som år 2000 varit lika hög. Kanada har också med detta mått halkat efter andra länder som Tyskland, Storbritannien och de skandinaviska länderna.

Bild 3 Relativ arbetskraftsproduktivitet, jämförelse Kanada – USA

Relative labour productivity (1991=100)

Källa : Statistics Canada, Long-Term Productivity Growth in Canada and the United States

⁷ Se till exempel *Institute for Competitiveness & Prosperity (2007b)*, *Public Policy Forum (2007b)* eller *Hodgson, Glen (2007)*

⁸ *Government of Canada (2007b)*

1.7 Internationella jämförelser

I internationella rankningar med bäring på konkurrenskraft hamnar Kanada oftast i den översta kvartilen. IMD satte i sin senaste *World Competitiveness Scoreboard 2007* landet på en tionde plats just bakom Sverige på nionde plats. Kanada låg dock tre platser sämre till än föregående år, medan Sverige avancerat upp från en fjortonde plats. USA behöll sin förstaplats från 2006.

I World Economic Forums jämförelse *Global Competitiveness Index 2007-2008*⁹ hamnar Kanada på trettonde plats, en placering ner från tidigare år, samtidigt som Sverige gick från nionde till fjärde plats. Även här rankas USA som etta. I den underliggande kategorin Business Competitiveness Index gick Kanada upp en placering till fjortonde plats. Vid en jämförelse med världens största ekonomier – länder med minst halva Kanadas befolkning, d.v.s. med fler än 16 miljoner invånare – ligger landet kvar på en sjätte plats. För parametrar som företagets investeringar i forskning och utveckling, och lokal marknadskonkurrens, ligger Kanada långt bakom USA.

Från Kanada kommer benchmarkingen *How Canada Performs* (Conference Board of Canada (2007e)). Kanada ges blandat betyg och hamnar på fjortonde plats långt utanför toppen i jämförelsen med andra OECD-länder som inbegriper sex områden – ekonomi, innovation, miljö, utbildning och kompetens, samt hälsa och samhälle. Sverige ges för övrigt en hedrande andraplats efter förstaplacerade Schweiz. Mest oroande för framtida konkurrenskraft och välbefinnande enligt rapporten är det låga betyget i innovation, där Kanada hamnar fyra från slutet bland 17 jämförda länder. På det område där Kanada får toppbetyg, utbildning och kompetens, anmärks också att även om grundutbildningen håller hög klass så går alltför få studenter vidare till högre studier och forskning.

Vad gäller en fråga som får mycket fokus i Kanada för tillfället, det stigande produktivitetsgapet gentemot USA, så finns det många analyser av den uppkomna situationen. I en undersökning (Institute for Competitiveness & Prosperity (2006)) visas till exempel att löntagare i Ontario är hela 3,5 veckor kortare tid på jobbet varje år än motsvarande yrken i USA. Detta inverkar negativt med 3 700 USD per capita i lägre ekonomiskt välbefinnande. En stor del av gapet kommer från de längre semestrar som prioriteras i Ontario, men också av att många, särskilt högutbildade, arbetar deltid fast de många gånger önskar en heltidsanställning.

I OECD:s Factbook 2007 kommer Kanadas årliga produktivitetstillväxt åren 2001-2005 på en 21:a plats, långt under genomsnittet och näst sämst bland G7-länderna. Externa bedömare (TD Bank Financial Group (2007)) anger som orsaker till detta anmärkningsvärt dåliga resultat bland annat en eftersatt investeringtakt hos industrin i produktion och utrustning och en brist på högutbildade med rätt kompetens.

Även om relevansen och betydelsen av dessa rankningar kan diskuteras, så ger de sammantaget en något mer bekymmersam lägesbild för Kanada än den som regeringen själv vill ge. Trots en för tillfället stark ekonomi och goda makroekonomiska förutsättningar står landet inför stora utmaningar att skyndsamt ta tag i för att inte hamna på efterkälken under de kommande åren, då förändrad demografi med stor minskning av andelen människor i arbetsför ålder och nya framklivande ekonomiska stormakter förändrar spelplanen.

⁹ www.weforum.org/pdf/Global_Competitiveness_Reports/Reports/gcr_2007/gcr2007_rankings.pdf

2 Regeringens övergripande prioriteringar

De övergripande aktuella prioriteringarna som premiärministern¹⁰ och regeringen kungjort visas i korthet nedan. De initiativ som specifikt syftar till att stärka Kanadas konkurrenskraft ryms huvudsakligen inom regeringsprogrammet *Advantage Canada*, vilket beskrivs mer utförligt i senare kapitel i denna rapport.

2.1 Ett stolt och suveränt Kanada

I och med ett nyvaknat intresse för att exploatera naturtillgångarna i Arktis, och andra länders framstötningar och anspråk på delar av Norra Ishavet, så har regeringen lyft fram betydelsen av att utveckla landets norra delar, förbättra levnadsvillkoren och förutsättningarna för ursprungsbefolkningen bland annat genom utökat självstyre, och satsa på forskning kring Arktis fauna och flora och miljöfrågor, inbegripet klimatförändringen.

Landets "arktiska vision" med anspråk på stora delar av Arktis aktualiserades genom Rysslands utplacering av den ryska nationsflaggan på Nordpolens havsbotten sommaren 2007, och nyligen togs därför beslut om ökad kanadensisk närvaro med forskare på en planerad forskningsstation, en utökad militär övervakning med patrullbåtar och flygspaning och en framtida dedikerad satellitbevakning genom en ny satellit

Kanada deltar i operationer med fredsbevarande trupper utomlands, med särskilt fokus på Afghanistan. Oppositionen, som kritiserat truppnärvaron för att vara mer inriktad på strid än uppbyggnad, anser att Kanada ska dra tillbaka sina trupper därifrån senast 2009 då nuvarande mandat går ut. Regeringen vill förlänga engagemanget där till 2011, med hänvisning till att det annars riskerar att bli en grogrund för terrorism. Premiärministern vill investera totalt en miljard CAD över tio år, och ett antal program pågår för infrastruktur, sjukvård och utbildning.

2.2 En stark federation

Staden Québec firar år 2008 att det är 400 år sedan den grundades. Alltsedan dess har det dock varit spänningar mellan de engelskspråkiga och de fransktalande. Provinsen Québec, som är franskspråkig, erkändes i ett tal av premiärministern i december 2006 som en egen nation inom ett förenat Kanada vilket betecknas som banbrytande och i viss mån dämpade de redan tidigare något försvagade rösterna för en separation av Québec från Kanada.

Regeringen betonar Kanadas tvåspråkighet (engelska och franska) och franskans ställning ska stärkas i den offentliga sektorn även i engelsktalande provinser, som officiellt är tvåspråkiga men i praktiken inte klarar av all samhällsservice också på franska.

Regeringen arbetar också för att ursprungsbefolkningens rättigheter och villkor ska förbättras. *First Nations* är överrepresenterade i statistiken i alkoholism, självmord och kriminalitet, och för många kanadensare är den en prioriterad fråga att ändra på detta. Vid det senaste *Speech from the Throne*¹¹, motsvarande den svenske statsministerns regeringsförklaring, gav generalguvernören en ursäkt till ursprungsbefolkningen för den behandling de fått utstå från kolonisatorerna.

¹⁰ Se <http://www.pm.gc.ca/eng/feature.asp?featureId=5> och <http://www.sft-ddt.gc.ca/eng/media.asp?id=1368>

¹¹ Se <http://www.sft-ddt.gc.ca/eng/media.asp?id=1364>

Regeringen vill att Senaten ska reformeras, bland annat genom att begränsa den maximala mandattiden för ledamöterna och att välja dem i direktval i provinserna.

För att stärka federationen ska handelshindren mellan provinserna, som kan vara högre än vid export till andra länder, ses över. Regeringen har sagt att de kan tänka sig federala åtgärder ifall inte något som liknar de internationella frihandelsavtalen också införs i de kommersiella kontakterna över provinsgränserna.

2.3 Ett blomstrande och framgångsrikt Kanada

Den långsiktiga ekonomiska planen och konkurrenskraftsstrategin *Advantage Canada* är grunden för regeringens ansträngningar inom detta område. Arbetet ska fortsätta för att uppfylla målen i den strategiska planen vilket bland annat innebär satsningar på infrastruktur, arbetstillfällen, innovationssystemet, entreprenörskap och utbildning. Utifrån denna har också en strategi för forskning, vetenskap och teknik tagits fram, som blir central för att se till att forskningen leder till mer välstånd för landet.

Skattesystemet ska reformeras ytterligare och skattetrycket fortsätta sänkas, med fokus på att sätta fler i arbete och uppmuntra arbetslinjen. En långsiktig strategi för infrastrukturssatsningar, Building Canada Plan, har tagits fram med fokus på att bygga ut viktiga transport- och handelscentra. Gränsövergången till USA vid Windsor-Detroit är en sådan prioriterad plats.

De traditionella näringarna som jordbruk, gruv- och skogsindustri ska stödjas för att anpassas till nya ekonomiska förutsättningar och konkurrenskrav. Hanteringen av ansökningar gällande stora naturresursprojekt ska effektiviseras och behandlingstiden halveras.

2.4 Ett säkert och tryggt Kanada

Kanada upplevs som ett säkert och tryggt land, men har stigande problem med ungdomsbrottslighet och drogmissbruk. Riktade förebyggande åtgärder för att ge stöd till områden med hög kriminalitet kombineras med en hårdare lagstiftning och tillämpning av densamma för att få bukt med dessa problem. Vapenlagarna ska bli hårdare och fler poliser ska synas på gatorna. Anti-terroristlagarna ska också skärpas.

2.5 En hälsosam miljö

Kanada gör stora satsningar på att skydda orörda land- och vattenområden. Enorma skogsområden i norra Kanada ska bli naturreservat, för att bevara biotoperna till eftervärlden¹².

Kanada har en egen plan för att reducera sitt koldioxidavtryck. Utsläpp av växthusgaser ska reduceras med 20 procent till år 2020, och med 60-70 procent till år 2050¹³. Den centrala planen för Kanadas miljöengagemang heter ecoAction och inbegriper ett tjugotal pågående projekt som syftar till att utveckla alternativ energi, förnyelsebara energikällor,

¹² Se http://www.iht.com/articles/2007/11/22/america/22boreal.php?WT.mc_id=atomamerica

¹³ Kanada var ett av de första länderna att skriva under Kyoto-protokollet 1998, och ratificerade det formellt år 2002, men nuvarande regering har förklarat att Kanada inte kommer att klara av kraven och har därför meddelat att de ska lansera en egen plan, Clean Air Act, vilket dock rönt mycket inhemsk kritik för att vara alltför undlåtande mot industrin, se mer info bland annat på <http://www.sft-ddt.gc.ca/eng/media.asp?id=1372> och <http://www.cbc.ca/news/background/kyoto/timeline.html>

reglera utsläppen, effektivisera energianvändningen och stödja forskning kring clean tech. En fond, ecoTrust, har inrättats för provinserna att använda i större projekt som leder till minskade koldioxidutsläpp.

Andra delar och initiativ i detta prioriterade område rör höjda kvalitetskrav på importerade livsmedel. En ny vattenstrategi ska satsa på vattenrening i sjöar och floder, giftsanera nedsmutsade platser och säkerställa att First Nations får tillgång till rent dricksvatten.

Regeringen ska också satsa på att bygga ut kollektivtrafiken, för att få fler kanadensare att ställa bilen och minska avgasutsläppen.

Huvuddelen av alla dessa prioriteringar ovan återfinns som program i budgeten för 2007¹⁴, i vilken regeringen anger insatser för vart och ett av de prioriterade områdena.

¹⁴ *Department of Fincance, Canada (2007a), se <http://www.budget.gc.ca/2007/pdf/bp2007e.pdf>*

3 Regeringens strategi för ökad konkurrenskraft

3.1 En central strategi – *Advantage Canada*

Regeringens centrala strategi för att bygga upp en starkare ekonomi för Kanadas invånare presenterades i november 2006 under namnet *Advantage Canada*, med undertiteln *Building a Strong Economy for Canadians*¹⁵. Den utgår från tillämpliga delar av regeringens prioriteringar (se tidigare kapitel) och utgör ett ramverk och en långsiktig ekonomisk plan för att stärka landets konkurrenskraft, med program på både kort och lång sikt. Beslutsnivåer under den federala nivån uppmuntras att delta, liksom den privata sektorn och industrin. Rapporten har kallats för en väckningssignal för att ta kanadensarna ur den självbelåtenhet som gjort tidigare försök till reformer dömda att misslyckas¹⁶.

Utgångspunkten är att bygga på landets identifierade komparativa fördelar och egna styrkor. De två ministerier som har de tyngsta rollerna i att leda arbetet är finansdepartementet och näringsdepartementet. *Advantage Canada* fokuserar på fem prioriterade områden, eller styrkeområden (*advantages*), och på att ta fram program och initiativ baserat på fyra principer som redovisas nedan.

3.2 Fem kanadensiska komparativa fördelar – ”*advantages*”

Regeringen har för sin konkurrenskraftsstrategi valt ut fem prioriterade områden, för vilka målet är att Kanada ska ha de mest fördelaktiga villkoren (framförallt i jämförelse med de andra G7-länderna) för individer och företag

1. **Skatter - Tax Advantage:** Kanada ska sänka skatterna för alla medborgare, och etablera den lägsta företagsskatten för nya företagsinvesteringar inom G7-gruppen.
2. **Finanser - Fiscal Advantage:** Kanada ska eliminera den statliga nettoskulden inom en generation för att skapa förutsättningar för ett hållbart välstånd.
3. **Företagande - Entrepreneurial Advantage:** Kanada ska ta bort krångliga och onödiga regler för företagen och sänka företagsskatterna för att frigöra kapital och resurser för investeringar. En fungerande marknadskonkurrens ska ge konsumenter lägre priser och kanadensiska företag bättre förutsättningar till framgång i den globala ekonomin.
4. **Forskning och utbildning - Knowledge Advantage:** Kanada ska den mest välutbildade, kompetenta och anpassningsbara arbetskraften i världen.
5. **Infrastruktur - Infrastructure Advantage:** Kanada ska skapa en modern infrastruktur av världsklass för att säkerställa ett effektivt flöde av gods, människor och tjänster, och satsa på kollektivtrafiklösningar jämte vägar, järnväg och hamnar.

3.3 Fyra kärnprinciper

När program ska konkretiseras för varje utvalt styrkeområde ska de vila på någon eller alla av nedanstående centrala principer.

¹⁵ Department of Finance, Canada (2006), se <http://www.fin.gc.ca/ec2006/pdf/plane.pdf>

¹⁶ Public Policy forum (2007a)

1. **En fokuserad offentlig sektor och regering:** Regeringen ska fokusera på uppgifter inom sin kärnkompetens, och på ansvarsfullt sätt använda skattemedlen och visa för medborgarna vilket värde som skapas, förbättra servicen gentemot medborgare och näringsliv och skapa ett tillväxtvänligt samhälls- och näringsklimat.
2. **Skapa nya möjligheter och val för medborgarna:** Talangfulla, kreativa människor är en av de viktigaste bidragande orsakerna till gynnsam ekonomisk utveckling över längre tid. Kanadas befolkning åldras och en reell arbetskraftsbrist har uppstått i delar av landet. Regeringen ska underlätta för människor att komma in på arbetsmarknaden, samt uppmuntra eftergymnasial ut- och fortbildning.
3. **Investera i hållbar tillväxt:** Regeringen ska investera i och söka samarbeten med provinsregeringarna och den privata sektorn i strategiska områden som är grunden för en stark ekonomi och konkurrenskraft – som tillämpad och basforskning, en ren miljö och modern infrastruktur
4. **Få företagen att växa och lyckas:** Regeringen ska skapa förutsättningar och förhållanden som främjar företag att skapas, växa och expandera utomlands.

I strategidokumentet betonas vikten av samarbete för lyckat utfall. Ett aktivt deltagande inte bara från federala myndigheter förutsätts, utan också provinsregeringarna, den privata sektorn, akademi och enskilda individer. Detta är kanske också strategins svaghet – många av de föreslagna ändringarna kommer att bli svåra att genomdriva för en minoritetsregering när ”de lågt hängande frukterna” har plockats och de bistrare reformerna måste börja ta form.

Med Advantage Canada som bas har några andra centrala strategier tagits fram. I maj 2007 presenterade Industry Canada (motsvarande Näringsdepartementet) strategin *Mobilizing Science and Technology to Canada's Advantage*, som utvecklats från *Knowledge Advantage* i den övergripande strategin. Den är inriktad på tillämpad, behovsstyrd forskning och teknisk utveckling.

Den privata sektorns roll lyfts fram, särskilt vad gäller kommersialiseringen av resultaten och faserna före. Vikten av att vara en ”talangmagnet” understryks, för att vara konkurrenskraftig som ekonomi men också i forskning och utveckling måste Kanada kunna locka till sig de bästa talangerna.

Denna strategi har också tagit fram tre nyckelområden

1. **entreprenörskap och företagande:** att effektivt omsätta forskning och kunskap till kommersiella produkter är central för att skapa en *Entrepreneurial Advantage*
2. **kompetens:** Kanada ska ligga i framkanten på utvecklingen inom områden som genererar nytta och fördelar inom hälsa, miljö, samhälle och ekonomi för att få en *Knowledge Advantage*
3. **Människor:** högutbildade människor med kompetens som Kanada efterfrågar måste lockas av de livs- och arbetsvillkor som landet kan erbjuda, för att skapa en *People Advantage*.

Dessa områden stöds av federala program, som lutar sig mot fyra egna kärnprinciper:

1. **Sikta på forskning och utveckling i världsklass:** regeringen ska främja konkurrensen för forskningsmedel så att dessa anslås till de bästa projekten
2. **fokusera och prioritera:** staten kommer fortsatt ha en viktig roll för basforskningen, men för att öka utfallet till lyckade resultat ska forskningen koncentreras till områden där Kanada har bäst förutsättningar
3. **uppmuntra samarbete:** regeringen uppmuntrar till samarbeten mellan olika aktörer och sektorer för att få fram bättre resultat där olika intressentgrupper kan bidra med värdefull kunskap
4. **förstärk ansvarsskyldigheten:** regeringen vill införa striktare uppföljning och avrapportering då framkomna resultat bättre redovisas, så att mottagarna av skattemedel kan visa skattebetalarna på hur deras pengar hjälper till att uppnå olika mål och leverera nytta.

4 Konkrete åtgärder och insatser

Inom ramen för konkurrenskraftsstrategin Advantage Canada har regeringen i sin budget äskat medel för en mängd konkreta, i vissa fall redan pågående, initiativ. De mest relevanta för denna rapport beskrivs helt kort i detta kapitel under respektive nyckelområde.

4.1 Åtgärder inom skatter

Övergripande prioritering inom detta område är att sänka inkomstskatterna för att uppmuntra människor till att arbeta, spara och investera och därmed höja landets konkurrenskraft. Företagsbeskattningen ska minskas för att uppmuntra företagen till att investera i utrustning och kompetensutveckling samt anställa fler. Till slut ska skatteplanering med hjälp av så kallade skatteparadis försvåras.

Strategiska mål inom Tax Advantage gällande individbeskattning ska uppnås genom att:

- Införa skattelättnader för ensamstående, barnfamiljer med flera exempelvis genom en ny skattecredit på 2000 CAD per barn under 18 år
- Ge skatteavdrag för månadskort och kuponghäften för kollektivtrafik, för att uppmuntra till användning av denna och därmed reducera utsläpp av växthusgaser
- Uppmuntra äldre att stanna i arbetsmarknaden och gå i pension senare genom att tillåta arbetsgivare att betala ut både lön och en del av pensionen samtidigt till äldre medarbetare, och genom att höja åldersgränsen från 69 till 71 år för att lösa in en viss form av pensionssparande

För företagsbeskattningen ska målen nås genom att:

- Sänka bolagsskatten för nya affärsinvesteringar för att främja investeringar och arbetstillfällen, och för att göra kanadensiska företag mer konkurrenskraftiga utomlands
- Tillåta tillverknings- och processindustri att för tunga investeringar under en tvåårsperiod 2007-2009 göra en rak tvåårig avskrivning med 50 procent per år
- Skriva om skatteavtalet mellan Kanada och USA för att underlätta gränsöverskridande investeringar och handel
- Slå ner på bolag som skatteplanerar med hjälp av utländska bolag och konton genom att ta bort avdragsrätten för räntor från utländsk verksamhet, genom att förbättra informationsutbyte med andra länder och genom att ge det kanadensiska skatteverket resursförstärkningar

Andra åtgärder:

- Skapa ett nytt federalt program med harmoniserade moms- och försäljningsskattesatser för att locka konferens- och researrangörer till Kanada
- Fördubbla det tillåtna värdet av skattefri (tax-free) införsel för kanadensiska medborgare efter 48 timmars utlandsvistelse, från 200 till 400 CAD
- Stödja och underlätta för de kommande vinterspelen i Vancouver 2010 genom riktade skattelättnader

4.2 Åtgärder inom finanser

Huvudinriktningen är att fortsätta sänka statens (federal och provinsers/territoriernas) skuldsättning för att mindre skattemedel ska gå till att betala räntor på lånen. Dessutom införs en garanti, *Tax Back Guarantee*, som tar de insparade räntekostnaderna och överför dem direkt till skattebetalarna genom motsvarande skattesänkningar. Detta ska göra Kanada mer konkurrenskraftigt i och med att mer kapital frigörs för investeringar, och lägre skatter anses uppmuntra arbetslinjen för medborgarna.

Strategiska mål inom Fiscal Advantage ska uppnås genom att:

- Reducera den statliga nettoskulden från 35 procent år 2005-06 av BNP till 30 procent år 2008-09, för att nå målet 25 procent till år 2012-13
- Överföra över en miljard CAD av sparade räntekostnader genom Tax Back Guarantee till pågående personskattesänkningar
- Överföra eventuella oplanerade överskott till direkta skattesänkningar för medborgarna
- Skapa ett övervaknings- och utvärderingssystem, *Expenditure Management System*, för att säkerställa att skattebetalarna får ut maximalt värde från inbetald skatt, och för att få bort slöseri och ineffektivitet inom offentlig förvaltning

4.3 Åtgärder inom företagande

Företagen och entreprenörerna erkänns som motorn i ekonomin och regeringen har därför prioriterat program för att ta bort hinder för små företags tillväxt, säkerställa god marknadskonkurrens och sänka skatten för investeringar.

Strategiska mål inom Entrepreneurial Advantage ska uppnås genom att:

- Förenkla administration och pappersarbete¹⁷ för småföretagen genom att minska antal tillfällen då de måste lämna in skattebesked och annan dokumentation
- Alla myndigheter tvingas reducera antalet uppgifter och pappersbördan för företag med 20 procent till november 2008
- Förbättra utbytet mellan provinserna genom att ta efter goda exempel som handelsavtalet mellan Alberta och British Columbia
- Ta fram en särskild strategi¹⁸ för att förbättra kapitalmarknaden, för att skydda investerare och få fram mer investeringsvilligt kapital
- Ta fram en strategi för att säkerställa att kanadensiska företag har tillgång till och kan verka på den globala marknaden, bland annat genom frihandelsavtal med länder i Asien
- Införa en bättre utvärdering av regeringens och myndigheternas arbete gentemot uppsatta mål, tillgänglig för skattebetalarna¹⁹

¹⁷ Se också <http://www.reducingpaperburden.gc.ca/epic/site/pbri-iafp.nsf/en/Home>

¹⁸ Se *Department of Finance, Canada (2007a)*

¹⁹ Se kapitel 6.3

- Skapa ett projektkontor för stora projekt vad gäller resursutvinning av naturtillgångar för att halvera utvärderings- och beredningsperioden från fyra till två år

4.4 Åtgärder inom forskning och utbildning

I den moderna globala ekonomin är det väsentligt att kunna kombinera idéer, människor, teknisk utveckling och kompetens på bästa sätt för framgång. I Kanada görs en satsning på forskning och utbildning med mål att få den bäst utbildade och mest anpassningsbara arbetsstyrkan i världen.

Strategiska mål inom Knowledge Advantage ska uppnås genom att:

- Investera ytterligare 800 MCAD per år i federala medel i provinser och territorier till eftergymnasial utbildning, med en ökning med tre procent per år därefter
- Stöjda studenter ekonomiskt genom stipendier för att få 1000 studenter fler per år att nå fram till examen
- Ge betydande anslag till organisationer som Canada Foundation for Innovation, för att anslå medel till upprustning av utrustning i skolor, universitet och forskningsinstitut, och andra anslag för forskning inom utvalda områden som hälsovård, miljö, IT och ekonomi
- Rikta anslag (på 34 MCAD över två år) för att hjälpa utländska studenter som gått klart sin utbildning i Kanada att stanna kvar och bli kanadensiska medborgare, vilket även gäller högt utbildade gästarbetare
- Göra en särskild marknadsföringsinsats i länder som Kina, Indien och Brasilien för att locka till sig högskolestudenter därifrån
- Skapa *Foreign Credential Referral Office*, för att snabbt hjälpa immigranter med information om Kanadas arbetsmarknad, få utländska utbildningar granskade och godkända och att komma igång med arbete
- Anslå en halv miljard CAD per år för vidareutbildning i yrkeslivet, för att anpassa kompetensen efter nya krav

Det kanadensiska näringsdepartementet har tagit fram en särskilt strategi för detta område, Mobilizing Science and Technology, som grundas direkt på Advantage Canada. I den utvecklas många av de pågående och planerade initiativen.

4.5 Åtgärder inom infrastruktur

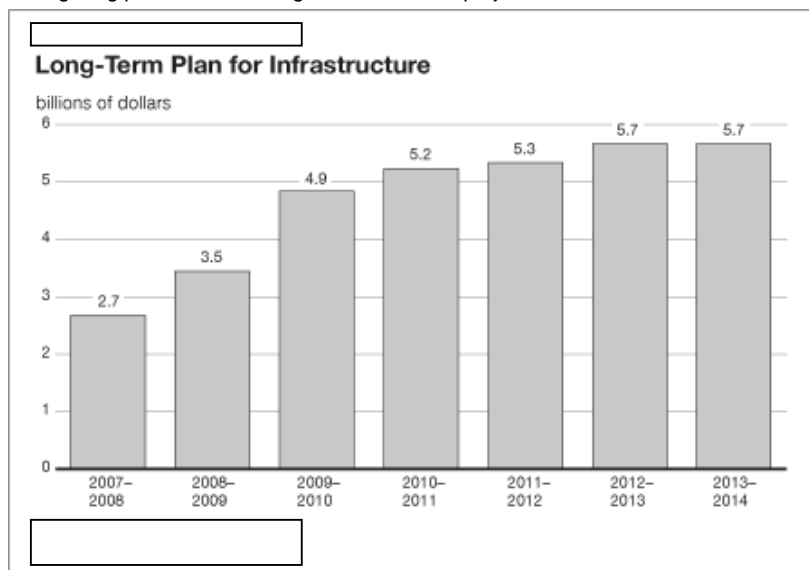
Stora satsningar görs på utbyggnad och upprustning av infrastruktur. Totalt investeras över 33 miljarder CAD över sju år. Det går till vägar, kollektivtrafik, broar, vatten- och avloppssystem samt grön energi.

Strategiska mål inom Infrastructure Advantage ska uppnås genom att:

- Stora överföringar till regioner och kommuner för investeringar i samhällsinfrastrukturen
- Avsätta sex miljarder CAD till en ny fond *Building Canada Fund* för infrastruktursinvesteringar bland annat i gränsstationer och – övergångar i en fond för offentlig privat samverkan (*Public Private Partnerships*)

- Ge regionerna ytterligare medel (totalt 2,3 miljarder CAD över de sju kommande åren) för att stöjda regionala och lokala investeringar i infrastruktur av nationell betydelse för handel, såsom hamnar, vägar med mera
- Bygga upp infrastruktur för att kunna hantera nya flöden och ökade handelsströmmar mot Asien, och på samma sätt investera i gränsövergången Windsor-Detroit, som är den mest betydelsefulla för Kanadas utrikeshandel
- Inrätta en ny federal myndighet som ska identifiera, analysera och genomföra projekt med offentlig privat samverkan

Bild 4 Långsiktig plan för investeringar i infrastruktursprojekt

Källa : Department of Finance, Canada

5 Utvärdering och rådgivande organ

5.1 Competition Policy Review Panel

5.1.1 Rådets organisation och uppdrag

För att hjälpa regeringen att ta fram rekommendationer och förslag på åtgärder och insatser som ska stärka landets konkurrenskraft tillsattes i juli 2007 ett konkurrenskraftsråd, *Competition Policy Review Panel*²⁰. Rådets instiftande är i enlighet med förutsatserna i Advantage Canada och budgeten 2007. Rådet, som består av fem ledamöter utsedda av den kanadensiska regeringen och ett sekretariat, ska avge en rapport den 30 juni 2008 till industriministern och regeringen. Ledamöterna besitter stor erfarenhet både från privat och från offentlig sektor.

Rapporten ska innehålla konkreta förslag på lagändringar och åtgärder för att förbättra inhemsk marknads konkurrens, uppmuntra utländska direktinvesteringar samt kanadensiska företags expansion på den globala marknaden, med det övergripande målet att stärka konkurrenskraften och skapa fler jobb i Kanada. Ett annat uttalat mål är att hitta vägar för att stärka landets attraktionsförmåga och -kraft för talanger (kompetens), kapital och innovation.

Särskilt ska två lagar skärskådas, *Competition Act* och *Investment Canada Act*, inkluderat statsägda företags situation och aspekter kring nationell säkerhet. Dessa två lagstiftningar har inte ändrats särskilt mycket sedan 80-talet, varför en översyn för att säkerställa att de anpassas till dagens förutsättningar anses nödvändig. Harmonisering och reciprocitet med andra viktiga utländska marknader ska belysas i syfte att gynna handelsutbytet med dessa. OECD anmärkte i två särskilda granskningar 2002 och 2004²¹ att det fanns ett antal områden där anpassning och lagändringar borde genomföras för en bättre fungerande marknad, till exempel beträffande restriktioner för utländskt ägande och handelshinder mellan provinserna.

En del av Investment Canada Act som har genererat klagomål vid direktinvesteringar gäller ett *Net Benefit Test*, i vilket en utländsk investerare inför industridepartementet är skyldig att visa att den tänkta transaktionen ger ett nettovärde till Kanada, enligt ett antal fastslagna kriterier som kanadensiskt deltagande, teknisk utveckling och regional påverkan. Detta test kommer att utvärderas för att se om några ändringar bör göras.

Några farhågor kring globaliseringens effekter som framkommit i den offentliga debatten i Kanada rör frågan om det är av ondo eller godo att inhemska företag köps upp av utländska bolag med minskad egen kontroll som följd, samt en oro över att utflyttning av kanadensiskas firmors huvudkontor leder till en förlust av högkvalificerade arbeten och mindre engagemang i de samhällen där företaget verkar. Dessa frågor ska också belysas i det kommande arbetet.

²⁰ Se pressrelease från Industry Canada, <http://www.ic.gc.ca/cmb/welcomeic.nsf/ddb0aef65375eb685256a870050319e/85256a5d006b972085257316005f0f22!OpenDocument>

²¹ OECD, Canada – Report on Competition Law and Institutions, se <http://www.oecd.org/dataoecd/51/17/34425393.pdf>

5.1.2 Arbetssätt

Som ett första led i arbetet publicerades den 30 oktober 2007 dokumentet *Sharpening Canada's Competitive Edge* (Government of Canada (2007b)). Syftet var att ge en nulägesbild av den globala utvecklingen och hur den påverkar Kanada, samt identifiera de viktigaste frågeställningarna att lösa för att säkerställa fortsatt ekonomisk styrka och välbefinnande.

Rådet inbjöd i samband med publiceringen av dokumentet alla intresserade att komma in med synpunkter och förslag. I dokumentet anges också hur den fortsatta konsultationsprocessen ska gå till. Huvudsakligen ska inhämtandet av synpunkter ske genom skriftliga bidrag, men en serie möten kommer också att genomföras över hela landet med olika intressentgrupper. Vidare ska rådet diskutera med provinsregeringarna för att ta hänsyn till regionala förutsättningar och önskemål.

Samtliga inkomna bidrag, som endast accepteras ifall de är högst 20 sidor långa, kommer att publiceras på rådets webbplats²².

5.1.3 Arbetsområden

Rådet kommer att arbeta inom fyra huvudsakliga, breda teman:

- **Investeringspolicy**
 - Samtidigt som utländska direktinvesteringar fört in kunskap, idéer, teknologi och kapital till Kanada, och kanadensiska investeringar utomlands på samma sätt ökat företagets konkurrenskraft, så finns en inhemsk oro och osäkerhet bland många samhällsgrupper om nyttan för Kanada – rådet ska se över tillhörande lagstiftning, främst Investment Canada Act och även synliggöra vilken inverkan direktinvesteringarna har för landet
- **Konkurrenspolicy**
 - En väl fungerande konkurrens och marknad är en förutsättning för en modern ekonomi – rådet kommer att granska lagstiftning kring konkurrens, särskilt Competition Act, för att säkerställa att den främjar konkurrens på den kanadensiska marknaden
 - Som en del av denna utvärdering kommer en benchmarking mot andra länder göras och andras vunna erfarenheter tas tillvara och anpassas till kanadensiska förhållanden
- **Uppmuntra kanadensiska företag till expansion utomlands**
 - Kanada har en relativt liten inhemsk marknad, och för kanadensiska företag är det viktigt att kunna investera utomlands och dra nytta av affärsmöjligheter på global skala. Rådet ska se på i vilken mån nuvarande lagstiftning möjliggör och uppmuntrar till expansion och export, med särskilt fokus på hur små och medelstora företag ska få det lättare att delta i den globala ekonomin utifrån Kanada
- **Kanadas attraktionskraft på investeringar och förmåga att skapa möjligheter**

²² <http://www.competitionreview.ca>

- Med globaliseringen följer en dragkamp inte bara om kapital och företag, utan också om talanger (kompetenta personer) och idéer (innovation). Rådet ska identifiera eventuella hinder som bör tas bort, och ange vilka anpassningar av existerande ramverk som bör göras i ljuset av att landet tappat en stor andel av direktinvesteringarna in till Nordamerika sedan 80-talet och även sedan NAFTA-avtalet togs fram²³

5.2 The Science, Technology and Innovation Council

Regeringen skapade i juni 2007 ett råd för frågeställningar kring vetenskap, teknologi och innovation, genom att slå samman tre organisationer – *the Advisory Council on Science and Technology*, *the Council of Science and Technology Advisors*, och *the Canadian Biotechnology Advisory Committee* – till en med namnet *the Science, Technology and Innovation Council* (STIC). Syftet med sammanslagningen var en mer koherent och enhetlig rådgivning för olika vetenskapliga discipliner.

Rådet skapades i enlighet med förslagen i Kanadas vetenskaps- och teknikstrategi (Industry Canada (2007)) som presenterades i maj 2007, som i sin tur bygger på Advantage Canada som anger att en förbättring av livskvalitet och förstärkning av konkurrenskraft ska ske genom teknikutveckling och forskning.

STIC består av en ordförande och 17 ledamöter, som genom industridepartementet ska ge regeringen evidensbaserade (d.v.s. forskning som sammanställer och värderar redan publicerad forskning för att använda kunskaperna praktiskt) policy-rekommendationer i frågor som rör forskning, teknik och innovation, och även göra jämförande studier och regelbundet ge ut rapporter om hur Kanada mäter sig inom forskning och teknik med de starkaste nationerna.

5.3 Årlig intern utvärdering av regeringens bidrag

Varje år publicerar regeringens *Treasury Board* en utvärdering²⁴ av hur väl regeringens politik bidragit till Kanadas prestation inom olika ansvarsområden. Syftet är att ge parlamentets ledamöter en överblick över vad departementen och myndigheterna har genomfört, samt med vilket resultat. Vidare ger dokumentet en helhetsbild av de federala utgifterna och investeringarna, samt visar vilka organisationer som arbetar i närliggande verksamhetsområden.

Några betygsatta indikatorer som är kopplade till konkurrenskraftsstrategin är ekonomisk tillväxt, ekonomins innovations- och kunskapsintensitet, konkurrenskraftiga prisnivåer, innovationsförmåga och regelförenklingar för småföretag.

²³ Tal av ordförande L.R. Wilson, *Competition Policy Review Panel*, den 30 oktober 2007, se http://www.ic.gc.ca/epic/site/cprp-gepmc.nsf/en_h_00029e.html

²⁴ *Government of Canada* (2007c)

6 Slutsatser

Kanada uppvisar en hel del likheter med Sverige, bland annat genom en omfattande offentlig sektor med väl utbyggd sjuk- och hälsovård, ett nordligt klimat och riktiga naturtillgångar, hög utbildningsnivå och levnadsstandard, avancerad och välspredd IT-användning, kraftigt exportberoende och stora geografiska avstånd och låg befolkningstäthet.

En betydande skillnad mellan länderna är att Kanada är en federation, med decentraliserad maktstruktur och beslutsfattande på områden som utbildning. Därför är inte alla erfarenheter användbara i Sverige, som har ett förhållandevis centraliserat styre.

Ny regering, nya förutsättningar

På grund av likheterna har Kanada följts och studerats från svenskt håll i olika sammanhang. Kanada har dock sedan 2006 en ny regering, en konservativ minoritetsregering under premiärminister Stephen Harper, som gick till val på att sänka skatterna och få folk i arbete för att främja tillväxt. Flera av de tidigare planerna och strategierna har därför, eller kommer att, kraftigt modifieras från de tidigare. Det finns därför skäl för Sverige att på nytt studera Kanada närmare och följa utvecklingen och utfallet av konkurrenskraftsstrategin Advantage Canada i takt med att den realiserar.

Produktivitet och immigration

Medan landet för tillfället uppvisar en fantastisk ekonomisk styrka i form av stabil tillväxt, överskott i statsfinanserna och en låg arbetslöshet, så finns det tidsinställda bomber som väntar i kulisserna. De två största bekymren för Kanada är den snabba minskningen av andelen invånare i arbetsför ålder. För att parera detta skulle arbetskraftsproduktiviteten behöva öka då allt fler äldre ska försörjas av en mindre andel arbetstagare. Tyvärr är det andra överhängande problemet precis motsatsen med en relativ minskning av arbetskraftsproduktiviteten gentemot USA och andra jämförbara länder. Det beror bland annat på att företagen inte gjort tillräckliga investeringar i nya maskiner eller kompetensutveckling hos de anställda.

Ett annat sätt att lösa problemet är att då se till att få in flera människor i arbetsför ålder, och det är den vägen som regeringen främst jobbar med. Kanada är redan en stor immigrantnation, och tar emot runt en kvarts miljon invandrare varje år. Det är fler invandrare per capita än vad Sverige tar emot. Ansträngningar görs för att få ännu fler invandrare, och med rätt kompetens. Genom särskilda riktade insatser ska högskolestudenter lockas att komma till Kanada från Kina, Indien och Brasilien med flera utvecklingsländer med potential och växande ekonomier. Även andra högutbildade personer med kunskaper som Kanada behöver ska förmås att flytta till Kanada, eller komma tidsbegränsat som utländsk expert under särskilda villkor. Processen för att bli kanadensisk medborgare, som redan är relativt snabb jämfört andra länder, ska bli ännu effektivare. En särskild myndighet ska skapas för att ge immigranter information om den kanadensiska arbetsmarknadens villkor, och snabbt kunna granska, utvärdera och godkänna utländska meriter, och till slut hjälpa immigranterna att komma in på arbetsmarknaden.

Sverige har en liknande situation, med en kommande upp-och-nedvänd befolkningspyramid och därtill hörande arbetskraftsbrist och svårigheter att upprätthålla

välfärdssystemet. Det bör därför vara av intresse att studera Kanadas aktiviteter för kompetensförsörjning och invandring.

Konkurrenskraftsråd

För att säkerställa att regeringen har rätt underlag för att fatta kloka beslut om riktiga prioriteringar för att öka konkurrenskraften, så inrättades ett konkurrenskraftsråd med tidsbegränsat mandat. Rådet är relativt litet, med fem erfarna och respekterade ledamöter och ett sekretariat. Det är operativt till sin karaktär och ska genom samråd och konsultationer hämta in synpunkter och information från alla intressentgrupper, för att sedan omsätta detta till konkreta rekommendationer som ska läggas fram till regeringen

För Sverige är detta konkurrenskraftsråd värt att studera närmare, både för dess uppgift men också för dess form. I Sverige tenderar vi att skapa stora råd med många ledamöter som träffas vid utvalda tillfällen, vilket gör att mycket av analysen och skrivarbetet utförs av sekretariatet. Denna alternativa form bör vara intressant att studera utifrån sin kapacitet att komma med konkreta förslag och sedan genomdriva dessa.

Regeringens rådgivare för forskning och innovation

Kanada har gjort en omstrukturering och slagit ihop tre rådgivande vetenskapliga råd till ett, STIC. Dessutom har uppdragsbeskrivningen modifierats så att rådet nu ska ge regeringen evidensbaserade policy-rekommendationer för forskning, teknik och innovation, samt regelbundet ge ut benchmarkingrapporter om hur Kanada mäter sig inom forskning och teknik med de starkaste nationerna. Även detta rådgivande organ kan vara intressant för Sverige att studera närmare, med tanke på en ofta uttalad strävan att förenkla organisationsstrukturen i Sverige, och möjligen också i ljuset av den kommande forskningspropositionen. Att notera är också att rådet har en klar instruktion att visa hur forskning och teknikutveckling bidrar till en högre konkurrenskraft och förbättrad levnadsstandard i landet. Det gör sannolikt att arbetet ofta rör tillämpad forskning och kommersialisering av densamma mer än basforskning.

Infrastruktur och offentlig privat samverkan

Rejåla investeringar görs i infrastrukturssatsningar, där viktiga handels- och transportcentra med stora strömmar idag (eller prognostiserat för kommande år) prioriteras, som till exempel vägar till hamnar med Kina-trafik, för största möjliga utväxling av investerade medel. För att få finansiering för fler projekt än vad myndigheterna mäktar med ska en fond och en organisation skapas för offentlig privat samverkan (*Public Private Partnership, PPP*). Tillsammans med lokala myndigheter och företag ska den identifiera och skapa affärsupplägg för viktiga projekt genom offentlig privat samverkan för att dessa ska ha större chans att realiseras.

I Sverige diskuteras nyttan och verkningsgraden av PPP en hel del, och därför kan det vara värt att studera också detta initiativ närmare.

Sammantaget har Kanada antagit utmaningen om att inte bara behålla utan också höja sin konkurrenskraft, för att garantera en bibehållen välfärd också till kommande generationer. Hur väl landet lyckas beror i hög grad på hur snabbt de nödvändiga förändringarna kan ske, och hur väl invånare, företag och myndigheter sluter upp bakom de utsatta målen.

Referenser

Litteratur och dokument:

- Association of Consulting Engineers of Canada (2006), *Engineers, Infrastructure and Canada's Competitiveness – Pre-Budget Recommendations*, oktober 2006
- CANARIE (2003), *Accelerating Canadian Productivity Growth: Stimulating Innovation through 4th Pillar Organizations*, 9 september 2003
- C.D. Howe Institute (2007), *Innovation, Competition and Growth : A Schumpeterian Perspective on Canada's Economy*, no 247, april 2007
- Conference Board of Canada (2007a), *Volume I—Mission Possible: Stellar Canadian Performance in the Global Economy*, januari 2007
- Conference Board of Canada (2007b), *Volume II—Mission Possible: A Canadian Resources Strategy for the Boom and Beyond*, januari 2007
- Conference Board of Canada (2007c), *Volume III—Mission Possible: Successful Canadian Cities*, januari 2007
- Conference Board of Canada (2007d), *Mission Possible Executive Summary: Sustainable Prosperity for Canada*, februari 2007
- Conference Board of Canada (2007e), *How Canada Performs: A Report Card on Canada*, juni 2007
- Council of Canadian Academies (2006), *The State of Science & Technology in Canada*, september 2006
- Department of Finance, Canada (2005), *A Plan for Growth and Prosperity*, november 2005
- Department of Finance, Canada (2006), *Advantage Canada – Building a Strong Economy for Canadians*, 23 november 2006
- Department of Finance, Canada (2007a), *Budget 2007 - Aspire to a Stronger, Safer, Better Canada – Creating a Canadian Advantage in Global Capital Markets*, 19 mars 2007
- Department of Finance, Canada (2007b), *Budget 2007 - Aspire to a Stronger, Safer, Better Canada – The Budget Plan 2007*, 19 mars 2007
- Department of Finance, Canada (2007c), *Strong Leadership. A Better Canada – Economic Statement*, 30 oktober 2007
- Government of Canada (2007a), *Building Canada – Modern Infrastructure for a Strong Canada*, 16 oktober 2007
- Government of Canada (2007b), *Sharpening Canada's Competitive Edge*, Competition Policy Review Panel, 30 oktober 2007
- Government of Canada (2007c), *Canada's Performance Report 2006-07 – the Governments of Canada's Contribution*, 23 november 2007
- Hodgson, Glen (2007), *Canada – U.S. Competitiveness: Addressing the Canadian Contradiction*, presentation vid Woodrow Wilson International Center for Scholars, Conference Board of Canada, 24 september 2007

- IMD (2007), *IMD World Competitiveness Yearbook 2007*, 10 maj 2007
- Industry Canada (2007), *Mobilizing Science and Technology to Canada's Advantage*, maj 2007
- Institute for Competitiveness & Prosperity (2006), *Time on the job: Intensity and Ontario's prosperity gap*, 1 september 2006
- Institute for Competitiveness & Prosperity (2007a), *Agenda for Canada's Prosperity*, mars 2007
- Institute for Competitiveness & Prosperity (2007b), *Path to the 2020 Prosperity Agenda*, Task Force on Competitiveness, Productivity and Economic Progress, 6th annual report, november 2007
- Invest in Canada (2007), *Canada at a Glance*, april 2007
- ITPS (2005), *Innovation Policy in Canada*, A2004:024, juni 2005
- Porter, Michael E., Martin, Roger L. (2001), *Canadian Competitiveness: A Decade after the Crossroads*, Harvard Business School och University of Toronto, 2001
- Public Policy Forum (2007a), *Improving Canada's Business Environment and Competitiveness*, mars 2007
- Public Policy Forum (2007b), *Government and Globalization: What Kind of Public Service Does Canada Need in Order to Thrive in the Knowledge Economy?*, september 2007
- Statistics Canada (2007), *Not Dutch Disease, It's China Syndrome*, Insights on the Canadian Economy, augusti 2007
- Statistics Canada (2007), *Global Links: Multinationals in Canada: An Overview of Research at Statistics Canada*, The Canadian Economy in Transition Series, november 2007
- Statistics Canada (2007), *Research and development (R&D) personnel in Canada, 1995 to 2004*, Science Statistics, januari 2007
- TD Bank Financial Group (2007), *Canadian Companies Not Taking Advantage of Investment Opportunities*, 14 augusti 2007
- Utrikesdepartementet (2007a), *Kanada: Landöversikt*, Sveriges Ambassad, Ottawa, 1 maj 2007
- Utrikesdepartementet (2007b), *Kanada – inrikespolitisk översikt hösten 2007*, Sveriges Ambassad, Ottawa, 6 november 2007
- World Economic Forum (2007), *The Global Competitiveness Report 2007-2008*, 31 oktober 2007

Intervjuer och kontakter:

- LaTraverse, Valérie, Counselor Science and Technology, Canadian Embassy, Washington D.C., USA, 26 juni och 11 december 2007
- Milway, James, Executive Director, Institute for Competitiveness & Prosperity, Toronto, Ontario, Canada, 5 december 2007

Petrova, Svetla, Policy Analyst, Innovation Partnerships Branch, Industry Canada, Canada,
11 december 2007

Hemsidor:

<http://www.buildingcanada-chantierscanada.gc.ca>, Building Canada

<http://www.canada.gc.ca>, den kanadensiska regeringens webbplats

<http://www.canarie.ca>, Canada's Advanced Network

<http://www.cdhowe.org>, C.D. Howe Institute

<http://www.competeprosper.ca>, Institute for Competitiveness & Prosperity

<http://www.competitionreview.ca>, Competition Policy Review Panel

<http://www.conferenceboard.ca>, Conference Board of Canada

<http://www.fin.gc.ca>, Department of Finance

<http://www.innovation.ca>, Canada Foundation for Innovation

<http://www.innovation.gc.ca>, Innovation in Canada, regeringens webbplats

<http://www.investincanada.gc.ca>, Invest in Canada

<http://www.pm.gc.ca>, premiärministerns webbplats

<http://www.scienceadvice.ca>, Council of Canadian Academies

<http://www.sft-ddt.gc.ca>, *Speech from the Throne*, statschefens (normalt representerad av generalguvernören) öppningstal i parlamentet

<http://www.statcan.ca>, Statistics Canada

<http://www.stic-csti.ca>, Science, Technology and Innovation Council

<http://www.tbs-sct.gc.ca>, Treasury Board of Canada, Sekretariat